

Stenrösen på
Krejansbärget i Sjundeå socken.

Sjundeå.

Några stenkast norr om Sjundeå-kyrka reser sig det höga Krejansbärget. Från en lindrig sluttning, som höjer sig ur dalen, stiga på alla sidor branta klippmassor upp och bära på sin hjässa en vidsträckt skogbevuxen plata. På denna plata och nära intill bärgets ^{västra} brant, på ett ställe, därifrån en vacker utsikt öppnar sig öfver bygden, stå 4 stenrosen. Ett femte befinner sig på 300-400 m:s afstånd från de andra invid Krejansbärgets östra brant. På den bifogade planritningen äro endast de 4 västligare rösena upptagna.

1) Det största röset (N° 1 på kartan) är väl ett af de vackraste, som finnas i Finland. Dess diameter i N och S. utgör 20 m, i V och Ö. 25 m, dess höjd från den västra sluttningens ^{fot} 4,6 m, från den norras 2,3 m. Detta röse blef för mer än 50 år sedan delvis undersökt af majoren Fredrik August von Lansen, hvilken därvid synes hafva blottat den numera till stor del förstörda källkistan i rösets mitt. Vid kistan's hvar ända står en större på kant rest flat stenhäll och på längsidorna befinna sig ännu 3 hållar på sin ursprungliga plats, medan de andra blifvit bortlyfta. Kistan's dimensioner äro 3,3 m i längd och 1,3 i bredd. Själva röset är uppförd af kullerstenar ^{och skrofliga, kalliga stenar} af ett människohufvuds och hästhufvuds storlek. Dock förekomma äfven stenar af mer än en mansbördas storlek. En fotografi togs af röset från en ståndpunkt ^{väst från} i nordväst.

2) Ungefär 16 m nordväst om detta stora röse står ett mindre sådant, till större delen förstört. (N° 2 på kartan)
Detta röse har ursprungligen varit byggt dels på, dels omkring en trappstegformig bänksats, hvars topp

de antagligen höjde sig mitt ut röset. Numera äro de förut på afsatsens lindrigt sluttande del liggande stenarna vältrade ut för branten. Kumlens diameter torde hafva utgjort 9 m.

N° 3). Ett litet stycke norr om dessa liggja 2 andra stenrösen. Det ena (N° 3 på kartan) har en diameter af 12,7 m och en höjd af 1,6 m. Stenarna i detta och det föregående röset hafva samma beskaffenhet och storlek som i röset N° 1.

N° 4). Det fjärde steakumlet undersöktes af mig och studeranden B. Jung den 11te och 12te juni 1894. Dess yttre gränser bildade en oregelbunden krets, huars största diameter var 11 m. Höjden utgjorde 2 m i rösets nuvarande rebbade skick. I mitten befann sig en djup utgröpfung, i dennas botten en stor sten med flat öfveryta. Vid undersökningen bortpluckades först stenarna från den ena hälften, därpå undersöktes den blottade botten noga med knifvar. Efter välbestämd letning återställdes denna hälft af röset så vidt möjligt i sitt förra skick och till sin förra höjd, hvarefter den andra hälften undersöktes och återuppluggdes på samma sätt. Stenarna i detta röse voro mest kantiga och af olika storlek - från en knytnäfs till mer än en mansbörkas. Någon kullerstenar förekommo. På många ställen voro rösets ^{kantar} omsorgsfullt uppförda af noga på hvarandra passande stenar, mellan hvilka ofta smärre stenar voro inbilade. Någon egentlig hållkista kunde icke upptäckas. Anmärkas bör likväl, att i rösets mitt några flatare och några rundare stenar voro så ställda till hvarandra, att de möjligen kunde anses bilda ett slags fyrkantig inbågning om kring och under den ofruannämnda större flata stenen i mitten.

Under Rösen är liksom de föregående tre rösen byggd omedelbart på fasta bärget. Nederst - d. v. s. under stenhögen och öfver själva bärgkällan, - utbreder sig ett tunt lager mull och stengrus. I detta lager hittades både på rösets östra och västra ^{hälft} ~~fält~~ kol, på östra hälften dessutom lerkärlsbitar. Mellan de nedersta kvarfrens stenar hittades på några ställen fragment af mussel-skal. På en sten, som låg ungefär 1 m ofoan om botten, hittades ett brändt ben bland litet mull, ~~kol~~ ^{och} stengrus.

Andra fynd gjordes icke. Af röset togs en fotografi.

N° 5). Ungefär 300-400 m från de ofoan- beskrifna rösen, på Hrejansbärgets östra hälft och Purnushemmanets ~~mark~~ ligger ett mindre, illa medfaret röse af 7 m:s diameter. Midten är blottad ända till botten.

Angående stenrösenas på Hrejansbärget uppkomst berättade arbetarna följande: Då jättar, som bodde på Hrejansbärget, en gång råkade i strid med andra jättar, som hade sin hemvist på Kalkbärget vid Gäskulla, började de fiendtliga parterna kasta stenar på hvarandra från bärg till bärg. Dessa stenar nedföll i en sådan mängd att de bildade på hvardera bärget de ännu synliga stora högar, d. s. li. jättekästen.

Alfred Hackman.

Helsingfors den 7 oktober 1894.

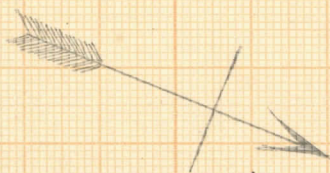
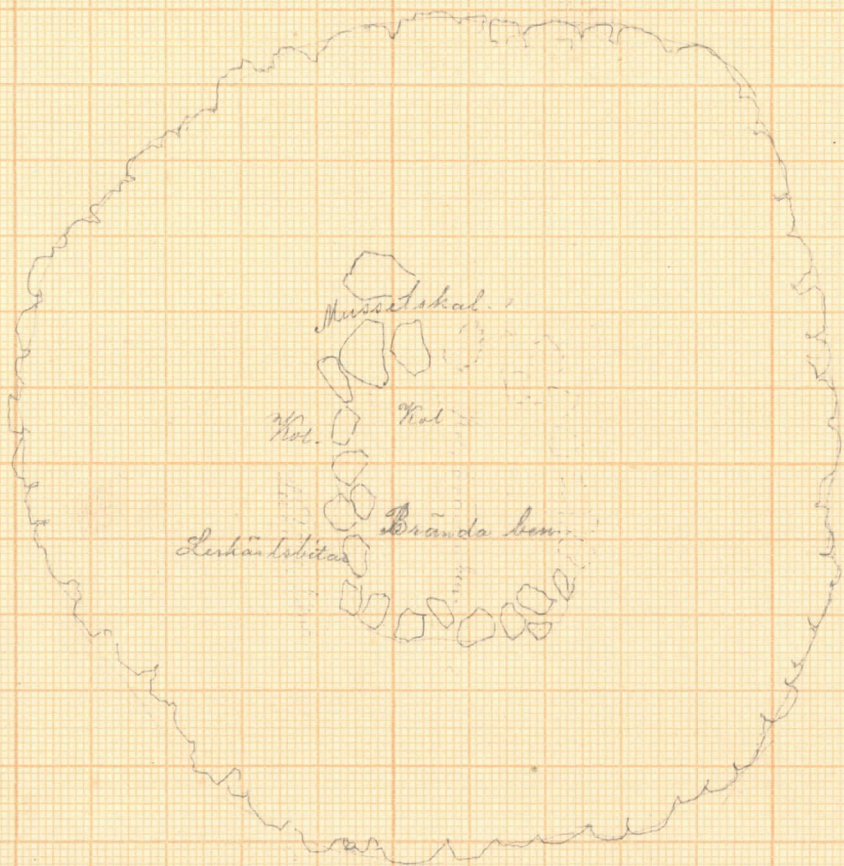
Plan af Kreijansbär-
get i Sjunde å jämte
fyra därå varande
stenkummel.

Ritad af B. Jung 1894.

Plan af ett stenrummel fra
Krøjsens lærget i Svedja, Gundeå.

Skala 1:100.

Højde omkr. 2 meter.

N° 1454/1895. A. K.

Sjundeå s:n,
Ett stenröse på Krejansbärgen, norr om Sjundeå kyrka
undersökt af Maj. A. Hackman den 11/12 juni 1894.

N° 1454/1895 A. K.

Krejansbärget invid Sjundeå kyrka,
sett från vägen till Svedja-gård.
Juni 1894.